
Γυναίκες, ο αγώνας συνεχίζεται

της Gisele Halimi

Η κ. Halimi είναι πρέσβειρα της Γαλλίας στην UNESCO, και είναι πάρα πολύ γνωστή για την φεμινιστική δράση της. Είναι πρόεδρος της φεμινιστικής οργάνωσης Choisir, που εκδίδει κι ένα περιοδικό με το ίδιο όνομα. Είναι δικηγόρος, υπερασπίστρια των δικαιωμάτων του ανθρώπου, γνωστή σε μας γιατί μετείχε στην ομάδα των ξένων που ήρθαν στην Ελλάδα για να υπερασπιστούν τους κατηγορούμενους από την Χούντα αντιστασιακούς της Δημοκρατικής Άμυνας. Είναι επίσης γνωστή για την μαχητική υπεράσπιση της στη Γαλλία σε μια δίκη παράνομης άμβλωσης που έγινε στο Bobigny, πριν από τη νομοποίησή τους στην Γαλλία. Υπήρξε επίσης βουλευτής και είναι συγγραφέας πολύ γνωστών φεμινιστικών βιβλίων.

Έπειτα από μια μικρή εισαγωγή που έκανε για να εκφράσει την πίστη της στον ρόλο των Ην. Εθνών και στην αναγκαιότητα της ύπαρξής τους, καθώς και για τις διακηρύξεις και τις αποφάσεις του ΟΗΕ για την Δεκαετία της Γυναίκας, απάντησε σε μια παρατήρηση που είχε κάνει η κ. Devaud χαρακτηρίζοντάς την απαισιόδοξη. Είπε χαρακτηριστικά:

«Όταν κάποιος είναι μαχόμενος δεν μπορεί εξ ορισμού να είναι απαισιόδοξος, διαφορετικά δεν θα ήταν μαχόμενος. Μάχεται κανείς για να κερδίσει και όχι για να χάσει. Και σ' όλη μου τη ζωή μάχομαι για την υπόθεση των γυναικών, γιατί πιστεύω ότι η υπόθεση της γυναίκας είναι μια διεκδίκηση για δικαιοσύνη, ελευθερία, δημοκρατία. Και όλα αυτά τα θεωρώ αλληλένδετα.

Άρα λοιπόν είμαι αποφασιστικά αισιόδοξη, και για να επανέλθω σ' αυτά που ειπώ-

θηκαν χτες και σήμερα, παραδέχομαι ότι έγινε ένας σημαντικός αριθμός προόδου.

Αλλά το ερώτημά μου είναι: Από την ίδρυση του ΟΗΕ εδώ και 40 χρόνια, οι γυναίκες προόδευσαν το ίδιο με τους άντρες; Ιδού το πρόβλημα. Κακή απάντηση είναι δύσκολη. Γιατί δεν μπορούμε να πούμε ότι υπάρχουν τα κείμενα που λένε πως οι γυναίκες είναι ίσες με τους άντρες. Και το Σύνταγμα του Στάλιν έλεγε πως ο άνθρωπος είναι το πιο πολύτιμο κεφάλαιο που υπάρχει, και ξέρουμε το αποτέλεσμα.

Υπάρχουν λοιπόν οι διακηρύξεις, υπάρχουν τα 40 χρόνια του ΟΗΕ, υπάρχει μια σειρά διατάξεων περί ισότητας, αλλά όλ' αυτά κατά τη γνώμη μου δεν είναι αρκετά, γιατί οι γυναίκες είναι οι πιο αδικημένες μεταξύ των αδικημένων. Και οι αποφάσεις που είχαν ληφθεί από το διεθνές σύστημα έπρεπε να ευνοούν περισσότερο τόσο τους άντρες όσο και τις γυναίκες.

Υπάρχει μια σειρά ερωτήσεων:

1) Τι προσπάθειες έγιναν από το σύστημα του ΟΗΕ (γιατί και η ΟΥΝΕΣΚΟ ανήκει σ' αυτό το σύστημα);

2) Ποιά είναι η πραγματική κατάσταση της γυναίκας στον σημερινό κόσμο.

3) Ποιά είναι η διαφορά ανάμεσα στα κείμενα και στην πραγματικότητα, και ποιά διαφορά υπάρχει ανάμεσα στην πρόοδο των γυναικών και των ανδρών;

Στο 1ο ερώτημα για τις προσπάθειες του ΟΗΕ, θα απαντήσω ότι τα δικαιώματα της γυναίκας αναγνωρίζονται σε 3 κείμενα γενικού περιεχομένου: Στον Διεθνή χάρτη των Δικαιωμάτων της Γυναίκας, που είναι μέρος της διακήρυξης των δικαιωμάτων του Ανθρώπου, που έγινε το 1948, όπου προστέθηκαν δύο συμφωνίες: Η μία είναι για τ'α πολιτικά και αστικά δικαιώματα της

γυναίκας, που προστέθηκε το 1966, και η άλλη για τα οικονομικά και κοινωνικά δικαιώματα. Αυτά είναι γενικά δικαιώματα, όπως τα δικαιώματα του ανθρώπου, όπως το δικαίωμα της ισότητας μπροστά στο Νόμο, το δικαίωμα της εργασίας για τις γυναίκες, το δικαίωμα της ίσης αμοιβής για ίση αξίας εργασία, το δικαίωμα της μόρφωσης, το δικαίωμα της καλλιέργειας, το δικαίωμα του ασύλου, το δικαίωμα της ζωής. Υπάρχει και μια δεύτερη σειρά κειμένων που αφορούν τις γυναίκες και που βρίσκονται στα γενικά κείμενα των δικαιωμάτων του ανθρώπου, όπως το δικαίωμα της μητέρας στην οικογένεια, το δικαίωμα της γυναίκας σαν πολιτικό θύμα. Και τέλος υπάρχει μια τρίτη σειρά κειμένων, που έχουν σαν σκοπό να πολεμήσουν τις διακρίσεις σε βάρος της γυναίκας.

Υπάρχει επίσης η διακήρυξη της Τεχεράνης από τον ΟΗΕ του 1968, που έχει σκοπό να θέσει τέρμα στις διακρίσεις που γίνονται σε βάρος της Γυναίκας, γιατί αυτό θα είναι χρήσιμο για την πρόοδο της ανθρωπότητας.

Η Συνθήκη του Διεθνούς Οργανισμού Εργασίας, που απαγορεύει τη διάκριση φύλου, χρώματος, φυλής και όπου υπάρχει η ίση αμοιβή για ίση εργασία, είναι ένα πολύ σπουδαίο κείμενο, το οποίο όμως δεν έχουν επικυρώσει πολλά σπουδαία Κράτη, μεταξύ των οποίων το σπουδαιότερο ίσως, οι ΗΠΑ. Υπάρχει επίσης ένα κείμενο του ΟΗΕ για την Ιθαγένεια της Γυναίκας, που δεν πρέπει να ακολουθεί τις τύχες του γάμου, του διαζυγίου ή της χηρείας της.

Υπάρχει επίσης και η Διακήρυξη του ΟΗΕ του 1979 εναντίον κάθε μορφής διακρίσεως σε βάρος της Γυναίκας, που παροσιτάστηκε το 1980 στο Φόρουμ της Κο-

πεγχάνης. Ξέρετε πόσα κράτη έχουν υπογράψει αυτή τη Διακήρυξη; Μόνο 49, μεταξύ αυτών η Ελλάδα και η Γαλλία. Και ο ΟΗΕ έχει περίπου 160 Κράτη-Μέλη. Μεταξύ αυτών που δεν υπέγραψαν την επικύρωση ήταν η Αγγλία. Η Δυτική Γερμανία, η Ινδία και οι ΗΠΑ.

Γι' αυτό έχω μια δυσπιστία, όχι απαισιοδοξία. Έχουν γίνει καταστατικά για τη γυναίκα, έχουν γίνει κείμενα γι' αυτές, αλλά όταν έρχομαι στην πραγματικότητα θυμάμαι πολλές φορές τη φράση του μεγάλου Γάλλου συγγραφέα Ονορέ Ντε Μπαλζάκ: «Η γυναίκα είναι μια σκλάβο, που πρέπει να ξέρουμε να τη βάζουμε σ' ένα θρόνο». Ας προσπαθήσουμε λοιπόν να δούμε αν είμαστε ή όχι σκλάβες σ' αυτό το θρόνο. Είναι υπερβολή για πολλές από μας να πούμε ότι πολλές γυναίκες σ' αυτόν τον κόσμο εξακολουθούν να είναι σκλάβες.

Κάνω απλά μια διαπίστωση, και μπορούμε να βγάλουμε μαζί τα συμπεράσματά μας. Εγώ πάντως πιστεύω πως τώρα, περισσότερο από ποτέ, πρέπει να εξακολουθήσουμε τον αγώνα. Και θα εξετάσουμε μαζί 4-5 σημαντικά παραδείγματα. Και το πιο σημαντικό είναι η εργασία, γιατί είναι βασικό για μια γυναίκα να έχει την οικονομική ανεξαρτησία της, γιατί είναι κάρτα η οικονομική της εξάρτηση. Μπορούμε να λέμε ότι θέλουμε για την απελευθέρωση της Γυναίκας, αλλά όταν δεν είναι οικονομικά ανεξάρτητη δεν μπορεί να εφαρμόσει τίποτα απ' όλα αυτά στην πράξη. Δεν έχει άλλη λύση από το να μένει στο σπίτι και να ασχολείται με τα παιδιά. Δεν είναι βέβαια μόνο η οικονομική ανεξαρτησία που θα την απελευθερώσει, αλλά είναι οπωσδήποτε ο ακρογωνιαίος λίθος της ανεξαρτησίας της.

Χθες σας έδωσαν μερικά στατιστικά στοιχεία, αλλά θα επανέλθω σ' αυτά. Οι γυναίκες αντιπροσωπεύουν το 51% του πληθυσμού της Γης και το 1/3 του εργατικού δυναμικού σήμερα. Νομίζω ότι ο αντιπρόσωπος του ΟΗΕ είπε πως υπάρχει μια τεράστια πρόοδος γιατί πάρα πολλές γυναίκες εισέρχονται στην αγορά εργασίας. Λυπάμαι, αλλά υπάρχουν οι αριθμοί. Το 35% του εργατικού δυναμικού είναι γυναίκες, ενώ το 1950, πριν δηλαδή από 35 χρόνια, ήταν το 31%, δηλαδή μια πολύ μικρή πρόοδος. Αλλά γι' αυτή την εργασία οι γυναίκες εισπράττουν το 1% του παγκόσμιου εισοδήματος, ενώ εκτελούν τα 2/3 της παγκόσμιας εργασίας. Γιατί; Γιατί η εργασία της γυναίκας, τις περισσότερες φορές, είναι αθέατη εργασία, επαναλαμβανόμενη και αχάριστη, που δεν αναγνωρίζεται σαν εργασία.

Παρόλο λοιπόν που τα άρθρα 17 και 18 της Διακήρυξης των δικαιωμάτων του Ανθρώπου διακηρύττουν την ισότητα και εξηγούν πως άντρας και γυναίκα πρέπει να αμειβονται το ίδιο, πως είναι ίσοι στην μόρφωση, στην αξιολόγηση, στην αμοιβή, αυτά δεν γίνονται στην πράξη. Οι γυναίκες κάπου έμειναν πίσω και σήμερα δεν μπαί-

νουν στη νέα τεχνολογία με τα ίδια κριτήρια με τους άντρες. Κι' εδώ είναι ο μεγάλος κίνδυνος για τις γυναίκες.

Λένε πως οι γυναίκες εργάζονται. Μα πού εργάζονται; Αν θέλουμε να δούμε την αλήθεια θα δούμε πως το 85% εργάζεται στη βάση της πυραμίδας. Είναι οι ανειδίκευτες, οι ανεύθυνες εργασίες που εκτελούν οι γυναίκες. Όσο η πυραμίδα ανεβαίνει, όσο μεγαλώνουν οι εξουσίες, οι αποφάσεις, οι μισθοί, τόσο λιγοστεύουν οι γυναίκες. Οι γυναίκες βρίσκονται στη βάση της πυραμίδας.

Εδώ και 40 χρόνια υπάρχει μια κατάσταση υποβάθμισης και φτώχειας για την αγρότισσα, και δεν έπαψε να χειροτερεύει όπως διαπιστώθηκε στο Ναϊρόμπι. Και το 2.000 ένας μεγάλος αριθμός απ' αυτές θα βρεθεί χωρίς γη. Και ιδού η μεγάλη αντίθεση: Η εισαγωγή των νέων τεχνικών αγροτικών μέσων έδιωξε τη γυναίκα και την άφησε στα πιο χαμηλά επίπεδα της χειρωνακτικής δουλειάς, ενώ η ανωτερότης και η εξυπνάδα του άνδρα της συμβίβαστηκε με τη νέα τεχνολογία των μηχανικών μέσων.

Ένα δεύτερο σημείο που μου είναι προσφιλές, είναι η μόρφωση, η παιδεία. Κι είναι το αντικείμενο που ασχολούμεθα κυρίως στην UNESCO. Και αφού η μόρφωση είναι η πρώτη δύναμη πρέπει να αρχίσουμε από τον αλφαριθμητισμό των ανδρών και των γυναικών, και ιδίως των γυναικών αφού αυτές είναι κατά το μεγαλύτερο ποσοστό αναλφάβητες. Και τα άρθρα 23-34 μιλούν για το δικαίωμα ανδρών και γυναικών στην εκπαίδευση και τη μόρφωση. Και ιδού οι αριθμοί, που σας έδωσαν και χθες: Το 1980 υπήρχαν 34% αναλφάβητες γυναίκες και 23% αναλφάβητοι άνδρες. Σήμερα υπάρχουν 35% αναλφάβητες γυναίκες και 20% αναλφάβητοι άνδρες. Άρα στους άνδρες μειώθηκε ο αναλφαριθμητισμός, ενώ στις γυναίκες αυξήθηκε.

Αλλά και στα υπό ανάπτυξη κράτη το ποσοστό διαφοράς είναι ακόμη μεγαλύτερο: 48,7% αναλφάβητες γυναίκες, 32,2% αναλφάβητοι άνδρες. Και αύριο, δηλαδή το 1990, θα υπάρχουν στον κόσμο 500.000 αναλφάβητες γυναίκες. Και θέτω το ερώτημα: Γιατί να είναι περισσότερες οι αναλφάβητες γυναίκες; Με ποίο σύστημα δίνονται οι πιστώσεις από τους διεθνείς οργανισμούς για να μειωθεί ο αναλφαριθμητισμός; Και μπορώ να σας βεβαιώσω, πως δίνεται μια προτεραιότητα στα μικρά αγόρια και όχι στα μικρά κορίτσια.

Γιατί αυτή η σοβαρή διάκριση σε βάρος των γυναικών στο δικαίωμα στη γνώση; Κι' όταν αρνούνται στη γυναίκα το ίδιο δικαίωμα γραφής και ανάγνωσης με τον άντρα, λέω πως υπάρχει εδώ μια αντίφαση και μια προσβολή προς τη Δημοκρατία, μια λέξη που εσείς οι Έλληνες γνωρίζετε καλά. Είναι λοιπόν αντιδημοκρατικό, αφού είμαστε το 1/2 του πληθυσμού της Γης. Και θα κάνω εδώ μια σημαντική πολιτική παρένθεση:

Πώς θα μπορέσουν άνδρες και γυναίκες να καταλάβουν τί είναι δικτατορία, όπου υπάρχουν δικτατορίες, πως θα μπορέσουν να την πολεμήσουν, να γίνουν αντιστασιακοί, όταν τους αρνούνται την πρώτη δύναμη, που είναι η δύναμη της γνώσης; Κι' εκεί είναι το σοβαρό πρόβλημα.

Το τρίτο ερώτημα: Λέμε για τη μητρότητα πως τα έχουμε όλα κατακτήσει. Στα πλούσια κράτη και ναι και όχι, και όχι τόσο νωρίς. Στη Γαλλία ο Νόμος για δωρεάν και ελεύθερη αντισύλληψη ψηφίστηκε το 1975. Ο Νόμος για την άμβλωση σαν έσχατο μέσο, ψηφίστηκε το 1975. Κι αυτό όχι χάρη στα πολιτικά κόμματα αλλά χάρη στην πίεση που άσκησε στην κοινή γνώμη το Κίνημα των Γυναικών. Το 1983 κατέθεσαν πρόταση Νομοσχεδίου για την πληρωμή από την Κοινωνική Ασφάλιση των αμβλώσεων. Και όλα αυτά είναι πολύ πρόσφατα. Αλλά μπορούμε να πούμε το ίδιο για το μεγαλύτερο μέρος του Κόσμου, για την Ασία, την Αφρική, τη Νότια Αμερική; Μπορούμε να πούμε πως οι γυναίκες έχουν το δικαίωμα να διαλέξουν τη μητρότητα; Δεν το νομίζω. Γιατί ο διαχωρισμός που εξακολουθεί να υφίσταται και που θέλει τον άνδρα στην παραγωγή και την γυναίκα στην αναπαραγωγή κάνει το γεγονός της αναπαραγωγής ένα δημοκρατικό πρόβλημα.

Δεν θα επεκταθώ περισσότερο, αλλά είμαι γυναίκα και ξέρω τί σημαίνουν όλα αυτά. Έχω κάνει αμβλώσεις. Και όταν το αποφάσισα έκανα 3 παιδιά. Και ήξερα τι σημαίνουν όλα αυτά για μένα, που είμαι γυναίκα. Ήταν η ελευθερία μου, ήταν το δικαίωμα να διαθέτω τον εαυτό του, το δικαίωμα να διαλέξω αν έπρεπε να εξακολουθεί να υπάρχει αυτός ο κόσμος ή όχι κάτω απ' αυτές τις συνθήκες. Γιατί το να φέρουμε παιδιά στον κόσμο, δεν είναι μόνο να κρατούμε το έμβρυο στην κοιλιά μας 9 μήνες, δεν είναι μόνο ο τοκετός, είναι μια τεράστια ευθύνη, είναι μια επιλογή, που πρέπει να γίνει με διαύγεια πνεύματος και όχι μέσα στην άγνοια ή με νόμους καταπιεστικούς, όπως ο νόμος του στρατηγού Πεταίν που είχαμε ως το 1975, νόμο που είχε αντιγράψει από τους Ναζί και καταδίκαιζε την άμβλωση με την ποινή του θανάτου.

Βλέπετε λοιπόν πως όλα αυτά είναι πρόσφατα. Αυτό λοιπόν το δικαίωμα της ζωής είναι βασικό και πρέπει να μας ανήκει, γιατί διαφορετικά πώς μπορούμε να είμαστε ελεύθερες, πώς μπορούμε να είμαστε κυρίες του εαυτού μας, πώς μπορούμε να αλλάξουμε τον κόσμο, πώς μπορούμε να κάνουμε σταδιοδρομία, αν δεν ορίζουμε το σώμα μας, αν δεν έχουμε το δικαίωμα της επιλογής. Η διαπίστωση λοιπόν κι εδώ δεν είναι λαμπρή.

Άλλο σημείο που θέλω να θίξω: Η σωματική ακεραιότητα, το δικαίωμα της αξιοπρέπειας, των γυναικών βέβαια. Νομίζετε ότι παρόλα τα κείμενα των Ην. Εθνών, έχουν γίνει πρόοδοι πάνω σ' αυτό το θέμα, που

είναι η μοίρα εκατομμυρίων γυναικών σ' όλο τον κόσμο, συμπεριλαμβανομένων και των γυναικών πλούσιων και προοδευμένων χωρών; Κακοποιημένες γυναίκες, βιασμένες γυναίκες - γιατί ο βιασμός είναι το χειρότερο έγκλημα κατά της γυναίκας, που σκοτώνει τη γυναίκα στη γυναίκα. Η πορνεία, όπου η γυναίκα γίνεται αντικείμενο οικονομικής συνδιαλλαγής, και όπου οργανώνονται ερωτικά ταξίδια από πλούσιες χώρες όπως η Ιαπωνία ή από χώρες της Ευρώπης προς τις Φιλιππίνες, την Ταϊλάνδη, κ.α. και όπου κοριτσάκια 12 και 13 ετών εκπορνεύονται.

Μέσα σ' αυτή τη σεξουαλική βία είναι και το θέμα της προίκας. Γιατί υπάρχουν ακόμη χώρες όπου η γυναίκα πληρώνει τον άνδρα που παντρεύεται. Στην Ινδία λ.χ. υπάρχει ένα τεράστιο πρόβλημα. Είχα συναντήσει την Γκάντι λίγο πριν τη δολοφονήσουν, και μου διηγήθηκε ότι παρ' όλες τις κυβερνητικές διατάξεις, υπάρχουν ακόμα γυναίκες που δολοφονούνται γιατί δεν πληρώνουν την προίκα τους. Και ξέρετε πώς; Επειδή τώρα τα σαρί που φορούν είναι κατά το πλείστον από συνθετικές ύλες, τις πλησιάζουν στη φωτιά όπου καίγονται δήθεν από απροσεξία.

Όταν διοριστικά πρέσβειρα στην UNESCO, μου εξήγησαν πως υφίσταται μία συμφωνία που δεν μας επέτρεπε να θίγουμε το θέμα του σεξουαλικού ακρωτηριασμού που υφίστανται οι γυναίκες. Δεν τη δέχτηκα αυτή τη συμφωνία, γιατί αν την δεχόμουν θα θεωρούσα τον εαυτό μου συνένοχο. Βέβαια, οι γυναίκες της Δύσης δεν μπορούν να πάρουν την πρωτοβουλία γι' αυτό τον αγώνα, αλλά μπορούν να μιλήσουν και πρέπει να το κάνουν, για να βοη-

θήσουν τις αδελφές τους της Αφρικής. Στο Ναιρόμπι, οι γυναίκες της Αφρικής ζήτησαν να τις βοηθήσουμε στον αγώνα τους και αποφασίστηκε να τους δοθεί αυτή η βοήθεια. Ο σεξουαλικός ακρωτηριασμός είναι θέμα ταμπού, έχει το άλλοθι της θρησκείας, της παράδοσης. Αλλά πρέπει να εξαλειφθεί. Και πρέπει να καταρριφθεί το άλλοθι της θρησκείας, γιατί στις ίδιες αυτές χώρες γράφουν την θρησκεία και τις παραδόσεις στα παλάτι τους τα παπούτσια, όταν πρόκειται π.χ. να χτίσουν εργοστάσια.

Άλλο παράδειγμα η εικόνα της γυναίκας στα μέσα ενημέρωσης και ιδιαίτερα στις δικές μας πλούσιες χώρες, που η τηλεόραση είναι διαδεδομένη κατά 95%, ενώ στα υπό ανάπτυξη κράτη η τηλεόραση υπάρχει κατά 5%. Η γυναίκα παρουσιάζεται ως νοικοκυρά, ως καταναλώτρια, και είναι σημαντικός ο ρόλος της διαφήμισης. Έπειτα, μεταχειρίστηκαν το θέμα της σεξουαλικής απελευθέρωσης της γυναίκας εναντίον της, και την μετέτρεψαν σε πορνογραφία της μάζας.

Θυμάμαι σε μια δίκη βιασμού στο Aix en Provence, που ήμουν συνήγορος, ο εισαγγελέας που κανονικά έπρεπε να είναι σύμμαχός μου αφού υπεράσπιζε το νόμο κι εγώ το θύμα, μου είπε πως όλα αυτά «είναι λάθη της Σιμόν ντε Μπωβουάρ και δικόσας που θέλετε τη σεξουαλική απελευθέρωση. Ίδου τι παθαίνετε, γιατί όλα αυτά είναι μια πρόκληση στο βιασμό, γιατί με άλλα λόγια αρνήσιστε να ανήκετε σ' έναν άντρα. Να λοιπόν, έτσι ανήκετε σε όλους του άντρες».

Πρέπει λοιπόν να γίνει τεράστια δουλειά στα μέσα ενημέρωσης γιατί η υπόθεση της

και θέμα εκπαίδευσης. Θα έπρεπε λοιπόν η τηλεόραση να ηγηθεί στον αγώνα μας για την αλλαγή της νοοτροπίας.

Και τώρα ερχόμαστε στην πολιτική εξουσία. Ακούστηκε εδώ ότι μια σύμβαση δεν ισχύει αν δεν επικυρωθεί από το Κοινοβούλιο. Το ίδιο και στη Γαλλία. Και από ποιούς αποτελείται το Κοινοβούλιο; Από ποιούς δικάζονται οι κατηγορούμενοι για βιασμό; Ποιοί είναι εκείνοι που αλλάζουν τους νόμους προς το συμφέρον της πρόοδου των γυναικών; Όχι βέβαια πολλές γυναίκες. Ξέρετε βέβαια το άρθρο 21 του Χάρτη των Δικαιωμάτων του ανθρώπου, που εφαρμόζεται Ipso facto και στις γυναίκες. Αυτό το άρθρο αναφέρει ιδιαίτερα πως οι γυναίκες έχουν το δικαίωμα να μετέχουν στη διοίκηση των δημοσίων και πολιτικών υποθέσεων. Μα τι γίνεται στην πραγματικότητα; Στην Γαλλική επανάσταση οι γυναίκες έκαναν θαύματα. Στην Κομμούνια του Παρισιού οι Ελιζαμπέτ Ντιμιτρίεφ και Λουίζ Μισέλ υπήρξαν ηρωικές. Στον πόλεμο της Αλγερίας, όπου υπήρξα μάρτυς και υπεράσπισα πολλές ηρωίδες, οι γυναίκες έσωσαν πολλούς Μακί. Και τι έγινε μετά απ' όλα αυτά; Τις περισσότερες απ' αυτές τις έστειλαν πάλι πίσω στις κουζίνες τους.

Η κ. Veysade σας είπε πως είμαστε πολλές γυναίκες στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Οι στατιστικές ανέφεραν 30%. Γιατί; Γιατί όπως είχε την καλωσύνη και την ειλικρίνεια να αναγνωρίσει ιδιωτικά η κ. Veysade, εκεί δεν υπάρχει νομοθετική εξουσία. αλλά δεν συμβαίνει το ίδιο στο Κοινοβούλιο, ακόμα και στη Γερουσία. Το 1979 τα πολιτικά κόμματα δεν είχαν την τόλμη να βάλουν πολλές γυναίκες υποψήφιες. Ίδου μερικοί αριθμοί:

— Το 1980 το 87% των κοινοβουλευτικών εδρών ανήκουν σε άνδρες και το 13% σε γυναίκες.

— Το 1985, σε πολλές αντιπροσωπευτικές χώρες τα ποσοστά είναι τα εξής:

Αγγλία	96% άνδρες,	4% γυναίκες
ΗΠΑ	95% »	5% »
Αργεντινή	95% »	5% »
Γαλλία	96% »	4% »
Δυτική Γερμανία	90% »	10% »
Ανατ. Γερμανία	90% »	10% »
Ρωσία	67% »	33% »
Ιταλία	93% »	7% »
Και στις Κυβερνήσεις υπάρχουν πολύ λίγες γυναίκες:		
Αυστρία	2 γυναίκες,	22 άνδρες
Βέλγιο	3 »	25 »
Γαλλία	6 »	43 »
Στη Σουηδία, όπου υπάρχει μια μεγάλη πρόοδος της γυναίκας, υπάρχουν	5	20
Ολλανδία	5 »	30 »
Γερμανία	1 »	17 »
Ισπανία	2 »	30 »
Αγγλία	3 »	23 »

Στη Ρωσία, παρόλο που υπάρχουν πολλές Βουλευτίνες, στην κυβέρνηση δεν υπάρχει καμία γυναίκα, όπως επίσης και στο Πολιτικό Γραφείο.

Άρα λοιπόν, η πολιτική πρόοδος της γυναίκας, τόσο στη Γαλλία όσο και στο εξωτερικό, όπου έζησα αρκετά, είναι κάτι το πολύ σχετικό. Για να αποφασίσει το Γαλλικό Κοινοβούλιο να ψηφίσει το νομοσχέδιο για τη νομιμοποίηση των αμβλώσεων χρειάστηκε το γυναικείο Κίνημα να κατέβει στους δρόμους για να ξεσηκώσει την κοινή γνώμη. Αλλά όταν έγινα βουλευτής, είδα πως υπάρχει η πειθαρχία της ψήφου. Είμαστε τότε 28 γυναίκες και 491 άνδρες. Τώρα είμαστε 27 γυναίκες και 492 άνδρες, αφού τη θέση μου στη Βουλή κατέλαβε άνδρας. Όταν λοιπόν η συντριπτική πλειοψηφία, σχεδόν ολόκληρη η πλειοψηφία της πολιτικής εξουσίας ανήκει στους άνδρες, τι γίνεται; Είναι πολύ ωραίο το άρθρο, νομίζω 23, του Χάρτη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, που διακηρύσσει πως οι γυναίκες πρέπει να παίρνουν μέρος στην πολιτική εξουσία. Αλλά στην πράξη υπάρχει καμμία πρόοδος εδώ και 40 χρόνια; Οι αριθμοί που σας έδωσα είναι του 1985. Και ρωτώ, γιατί αυτή η διαφορά ανάμεσα στους άνδρες και τις γυναίκες; Γιατί αυτή η ανυπόφορη αδικία; Γιατί αυτή η αποτυχία; Βρίσκω τη λέξη αποτυχία λίγο σκληρή, αλλά είναι αποτυχία. Και λέω αποτυχία πρώτον όσον αφορά το χρονικό διάστημα, έπειτα δηλαδή από 40 χρόνια. Και αποτυχία αναφορικά με την πρόοδο των ανδρών. Νομίζω λοιπόν πως όπως είπε ο μεγάλος μας στοχαστής Σαιν-Σιμόν, οι άνθρωποι «εξακολουθούν να πιστεύουν πως η γυναίκα ανήκει στο βασίλειο της φύσης και ο άνδρας στο βασίλειο της καλλιέργειας».

Θα ήθελα, συμπερασματικά, να πείσω τους άνδρες, πως θα ήταν προς το συμφέρον τους να εκτιμήσουν τις ειδικές διαστάσεις της γυναίκας, και πως θα είχαν όφελος αν έβαζαν τις γυναικείες αξίες, ισότιμα και συνυπεύθυνα, στην ίδια χοάνη μαζί με τις αξίες των ανδρών.

Γιατί ο κόσμος όπως είναι σήμερα δεν μπορεί να ονομαστεί δημοκρατικός. Κι' αυτό οφείλεται νομίζω στα λάθη που έγιναν στη προσέγγιση των κειμένων του ΟΗΕ, στην επεξεργασία του προϋπολογισμού, στη διανομή, στους ισολογισμούς. Και το πρώτο λάθος είναι πως οι γυναίκες δεν αντιμετωπίζονται σαν τον μισό πληθυσμό της Γης. Αν πάρετε τα στοιχεία του ΟΗΕ ή της ΟΥΝΕΣΚΟ, θα δείτε πως τα έγγραφα χωρίζονται σε ομάδες: 1) οι αναλφάβητοι, 2) οι αγροτικοί πληθυσμοί, 3) οι νέοι, 4) οι ανάπηροι και 5) οι γυναίκες και οι κοπέλλες. Άρα λοιπόν οι γυναίκες δεν θεωρούνται σαν το 1/2 του πληθυσμού, αλλά σαν μια μεταβλητή της στατιστικής, αφού συγχρόνως μετέχουν και δεν μετέχουν σ' αυτές τις ομάδες.

Δεύτερο λάθος, ο προϋπολογισμός. Ακούσατε πως ο προϋπολογισμός της UNESCO είναι πολύ φτωχός. Και είναι περισσότερο κι' από όσο σας είπαν. Αλλά αυτό που μ' ενδιαφέρει είναι η μερίδα της

γυναίκας σ' αυτόν τον ισχνό προϋπολογισμό. Η απάντηση είναι ότι το 1975 το μερίδιο των γυναικών ήταν 0,4% και σήμερα, το 1985, 2,3%. Βρίσκετε λοιπόν δίκαιο, ένας οργανισμός σαν την UNESCO, που έχει σαν σκοπό να αλλάξει τον κόσμο και τη νοοτροπία των ανθρώπων, με τη γνώση, την παιδεία, την επιστήμη, να δίνει στις γυναίκες το 2,4% από το σύνολο του προϋπολογισμού του, όσο φτωχός κι' αν είναι αυτός ο προϋπολογισμός; Το βρίσκετε δίκαιο ο μισός πληθυσμός της Γης να έχει μόνο το 2,4%;

Σας είπαν πως υπάρχει μία πρόοδος, γιατί η UNESCO υιοθέτησε ένα Μεγάλο Πρόγραμμα για τις γυναίκες. Κι εγώ χάρηκα όταν το άκουσα. Δεν σας είπαν όμως πως αυτό το Μεγάλο Πρόγραμμα δεν έχει προϋπολογισμό, αφού ανακεφαλαιώνονται οι γυναικείες δραστηριότητες των άλλων 13 προγραμμάτων. Είναι ένα είδος τηλεφωνικού καταλόγου, όπου αναφέρονται όλα όσα έχουν σχέση με τη Γυναίκα στα άλλα 13 προγράμματα.

Σκέφτηκα λοιπόν πως υπάρχει ένα είδος τύφλωσης στη προσέγγιση του γυναικείου προβλήματος, γιατί δεν του απέδωσαν τη σωστή του διάσταση, και πως αυτή η προσέγγιση αποτελεί την μεγαλύτερη δυσκολία για μια νέα στρατηγική. Δεν υπάρχει νέα καλή στρατηγική για την απελευθέρωση της γυναίκας, γιατί το γυναικείο πρόβλημα είναι μέρος μιας παγκόσμιας διαλεκτικής.

Από την μια μεριά όλα τα ερωτήματα, όλα τα προβλήματα, όλες οι απόψεις της κοινωνίας αφορούν τη γυναίκα. Από το άλλο μέρος όλες οι ιδιαιτερότητες της γυναικας συμπεριλαμβάνονται σφαιρικά σ' ένα κοινωνικό σχέδιο. Υπάρχει μια πραγματικότητα στην ιδιαιτερότητα της διάκρισης. Οι γυναίκες ξεχωρίζονται με ένα ιδιαίτερο τρόπο - στα βιολογικά, στον βιασμό, στην άμβλωση, στην εργασία. Κι' αυτό εγώ το θεωρώ ένα είδος ρατσισμού. Γιατί ο μόνος λόγος αυτής της διάκρισης είναι το ότι είμαστε γυναίκες. Δεύτερον, αυτή η ιδιαιτερότητάς μας, που εγώ την διεκδικώ, αντιμετωπίστηκε κακόπιστα από τους άντρες, σαν να ήθελαν να μας βάλουν σ' ένα γκέτο. Αφού είστε διαφορετικές, θα μείνετε στην άκρη...

Τι απαντούμε λοιπόν σ' αυτή τη διαλεκτική; Ακριβώς το αντίθετο. Είμαστε διαφορετικές, αλλά φέρνουμε κάτι το καινούργιο. Η γυναίκα σπάνια ερωτάται, σπάνια την συμβουλευόμαστε. Στα πρακτικά από το Ναιρόμπι, διάβασα για μια μελέτη που έκαναν εναντίον της ξηρασίας, στο Μάλι νομίζω, όπου οι γυναίκες δεν έδωσαν την γνώμη τους, παρόλο που το θέμα τις αφορούσε αμέσως, αφού είναι η πλειοψηφία στην περιοχή. Το σχέδιο απέτυχε εντελώς, ιδίως γι' αυτό το λόγο.

Νομίζω, λοιπόν, πως πρέπει να έχουμε τη δύναμη να βγούμε από τα υπάρχοντα οικονομικά πρότυπα, να έχουμε τη δύναμη

να αλλάξουμε τη νοοτροπία χτυπώντας κάτω την πατριαρχική και απολυταρχική οικογένεια, που βάζει ακριβώς τη γυναίκα κάτω από εξάρτηση. Ο μεγάλος ουτοπιστής σοσιαλιστής του περασμένου αιώνα, ο Φουρριέ, είπε: «Κανένας άλλος δεν τιμωρείται περισσότερο από τον άντρα γιατί θέλησε να κάνει τη γυναίκα σκλάβο». Νομίζω πως είναι μια σκέψη που πρέπει να μελετήσουμε.

Τα πολιτικά κόμματα δεν πρέπει να ξεχνούν τον αγώνα που κάνουν οι γυναίκες. Δεν πρέπει να ξεχνούν, πως αν έχουν δύναμη, την οφείλουν και στον αγώνα των γυναικών που βρίσκονται έξω από τα κόμματα και που μάχονται στο γυναικείο κίνημα. Τέλος πρέπει να σκεφτούμε πως ο αγώνας των γυναικών είναι αγώνας που αφορά και τους άνδρες, γιατί τους επιτρέπει να ελευθερωθούν, να βγάλουν το προσωπίο τους, να έχουν πλάι τους συντρόφους πάνω σε ίσους όρους, στους οποίους να μπορούν να μιλάνε.

Ο αγώνας των γυναικών, όπως έχω διαπιστώσει, είναι ένας ιδιαίτερος αγώνας των γυναικείων αξιών μέσα σε μια κοινή χοάνη της ανθρωπότητας. Νομίζω, λοιπόν, πως ο αγώνας των γυναικών θα επιτρέψει στο σημερινό κόσμο να ξαναβρεί τις αισθήσεις του και τις συγκινήσεις του.